A

CCE RF
CCE RR
REVISED

ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಂಡಳಿ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560 003

KARNATAKA SECONDARY EDUCATION EXAMINATION BOARD, MALLESWARAM, BANGALORE – 560 003

ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆ, ಮಾರ್ಚ್ / ಏಪ್ರಿಲ್, 2019

S. S. L. C. EXAMINATION, MARCH / APRIL, 2019

ಮಾದರಿ ಉತ್ತರಗಳು

MODEL ANSWERS

ದಿನಾಂಕ : 04. 04. 2019] ಸಂಕೇತ ಸಂಖ್ಯೆ : **67-S**

Date : 04. 04. 2019] **CODE NO. : 67-S**

ವಿಷಯ : ತೃತೀಯ ಭಾಷೆ — ಸಂಸ್ಕೃತ

Subject : Third Language — SANSKRIT

तृतीय भाषा – संस्कृतम्

(ಹೊಸ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ / New Syllabus)

(ಶಾಲಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ & ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಶಾಲಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ / Regular Fresh & Regular Repeater)

[ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು : 80

[Max. Marks : 80

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	भागः - "A" **(गद्य-पद्य-पूरकपाठाः)** **(अङ्काः - 48)**	
I.	एकवाक्येन उत्तरं लिखत –	10 × 1 = 10
1.	वामनः किमर्थं विरामम् इच्छति ?	
	उत्तरम् : वामनः ग्रामोत्सवार्थं विरामम् इच्छति ।	1
2.	कः राजा श्रीवैष्णवमतदीक्षां स्वीकृतवान् ?	
	उत्तरम् : राजा बिट्टिदेवः श्रीवैष्णवमतदीक्षां स्वीकृतवान् ।	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
3.	मेलुकोटे कस्मिन् मण्डले अस्ति ?	
	उत्तरम् : मेलुकोटे मण्ड्य-मण्डले अस्ति ।	1
4.	महाबलः केषां चिन्तामणिः ?	
	उत्तरम् : महाबलः प्रणमतां चिन्तामणिः अस्ति ।	1
5.	स्वामी विवेकानन्दः कुत्र गतवान् ?	
	उत्तरम् : स्वामी विवेकानन्दः मेरठ्नगरं गतवान् ।	1
6.	कालपर्ययात् का क्षयं गच्छति ?	
	उत्तरम् : कालपर्ययात् शिक्षा क्षयं गच्छति ।	1
7.	दिलीपः भूमिं काम् इव शशास ?	
	उत्तरम् : दिलीपः भूमिम् एकपुरीमिव शशास ।	1
8.	कतिविधाः जनाः देवं भजन्ते ?	
	उत्तरम् : चतुर्विधाः जनाः देवं भजन्ते ।	1
9.	पूज्यः शैलः कः ?	
	उत्तरम् : पूज्यः शैलः हिमालयः अस्ति ।	1
10.	का अस्मान् बध्नाति ?	
	उत्तरम् : सनातनी अस्मान् बध्नाति ।	1
II.	संयोज्य लिखत —	4 × 1 = 4

	अ		*आ*
11.	खण्डेन्दुकृतशेखरः	a)	यादवाद्रिः
12.	बहुजनाकृष्टं स्थानम्	b)	रावणः
13.	यदुगिरिः	c)	संस्कृतग्रामः
14.	दाशरथिः	d)	ढुण्ढिराजः
		e)	श्रीरामः
		f)	आञ्जनेयः

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	उत्तरम् :	
	अ — *आ*	
	11. खण्डेन्दुकृतशेखरः — d) ढुण्ढिराजः	1
	12. बहुजनाकृष्टं स्थानम् — c) संस्कृतग्रामः	1
	13. यदुगिरिः — a) यादवाद्रिः	1
	14. दाशरथिः — e) श्रीरामः	1
III.	**द्वित्रैः** वाक्यैः संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत —	2 × 2 = 4
15.	गणेशः कीदृशः ?	
	उत्तरम् :	
	सर्पवेष्टितोदरः, चन्द्रखण्डम् अलङ्काररूपेणधृतः सर्वविघ्नान् पिण्डीकृत्य प्रक्षेपकः गणेशः अस्ति ।	2
16.	विश्वसंस्कृतपुस्तकमेलायां के के अंशाः आसन् ?	
	अथवा	
	संस्कृतग्रामस्य वैशिष्ट्यं वर्णयत ।	
	उत्तरम् :	
	विश्वसंस्कृतपुस्तकमेलायां नानाविधानां ग्रन्थानाम् आपणाः, अनेकाः चित्रप्रदर्शिन्यः, मनोरञ्जनकार्यक्रमाः आसन् । अपि च संस्कृतग्रामः, खाद्यापणाः, स्पर्धावल्यः, चिन्तनगोष्ठ्यः शताधिकनूतनग्रन्थलोकार्पणम् इत्यादयः विविधाः कार्यक्रमाः आसन् ।	2
	अथवा	
	समग्रायां मेलायां बहुजनाकृष्टं स्थानं तु संस्कृतग्रामः । तत्र पाठशाला, द्विचक्रिका वाहनसमीकरणापणः पत्रालयः, जल्पनकेन्द्रम् ज्योतिष्यकेन्द्रं इत्यादीनि आसन् । सर्वे जनाः संस्कृतभाषया एव व्यवहरन्तः आसन् । एवं संस्कृतग्रामः विशिष्टः आसीत् ।	2

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
IV.	श्लोकतात्पर्यं कन्नडभाषया आंग्लभाषया वा लिखत —	2 × 2 = 4
17.	कल्याणि ! त्वद्वियोगेन तीव्रवेगेन ताम्यतः । राघवेन्द्रस्य दूतं माम् अन्यथा मास्म मन्यथाः ।। **अथवा** न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते । तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ।। **उत्तरम् :** ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು 'मुद्राङ्गुलीयकम्' ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥ : ಮಂಗಳಕರಳೇ ಹೇ! ಸೀತೆ! ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ತೀವ್ರವಾದ ತಾಪದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮನ ದೂತನೇ ನಾನೆಂದು ತಿಳಿ. ಬೇರೆಯವನು ನಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ ಎಂದು ಹನುಮಂತನು ಸೀತೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ***ಅಥವಾ*** ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು 'जीवनयोगः' ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥ : ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ಅಂತಹಜ್ಞಾನವನ್ನು ಯೋಗಿಯಾದವನು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.	2
18.	भारतवासिषु बाह्ये भेदे बहत्र बहुधा दृष्टेऽपि । आन्तरङ्गिकी संस्कृतिरेका सनातनी नो बध्नाति ।। **उत्तरम् :** ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು 'सनातनी नो बध्नाति' ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥ : ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಹಳಕಡೆ ಬಾಹ್ಯವಾದ ಭೇದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಅದೇ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅದೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿದೆ.	2

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
V.	संस्कृतभाषया अनुवादं कुरुत –	1 × 2 = 2
19.	ನಗರದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನವಿದೆ. ಆ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಸರೋವರವಿದೆ.	
	उत्तरम् :	
	नगरे सुन्दरम् उद्यानम् अस्ति । तस्मिन् उद्याने विशालः सरोवरः अस्ति ।	2
	कर्नाटकभाषया अनुवादं कुरुत –	1 × 2 = 2
20.	पुरा भोजभूपालस्य सभायाम् अनेके कवयः आसन् । तेषामेकः कालिदासः नाम ।	
	उत्तरम् :	
	ಹಿಂದೆ ಭೋಜರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಕಾಳಿದಾಸನೆಂಬುವನು.	1 + 1
VI.	कवेः देश-काल-ग्रन्थानां विषये लिखत –	1 × 3 = 3
21.	वेदव्यासः **अथवा** कालिदासः ।	
	उत्तरम् :	
	कविः : महर्षिः वेदव्यासः	
	दशः : यमुनानदीद्वीपम्	
	कालः : द्वापरयुगम्	
	कृतयः : अष्टादशपुराणानि, महभारतम् ब्रह्मसूत्राणि ।	
	अथवा	
	कविः : कालिदासः	
	देशः : जन्मस्थानं काश्मीरः, वासस्थानम् उज्जयिनी ।	
	कालः : क्रि०श० प्रथमं, चतुर्थं, पञ्चमं वा शतकम् ।	

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	कृतयः : महाकाव्यद्वयम् —	
	1. रघुवंशम्	
	2. कुमारसम्भवम् ।	
	खण्डकाव्यद्वयम् —	
	1. मेघदूतम्	
	2. ऋतुसंहारः ।	
	नाटकानि —	
	1. अभिज्ञानशाकुन्तलम्	
	2. मालविकाग्निमित्रम्	
	3. विक्रमार्वशीयम् ।	
VII.	यथानिर्देशम् उत्तरं लिखत —	2 × 3 = 6
22.	"मया एतानि सर्वाणि पुस्तकानि पठितानि ।"	
	कः पाठः ? कः अवदत् ? कम् अवदत् ?	
	उत्तरम् :	
	'एकाग्रता' इति पाठः ।	1
	स्वामी विवेकानन्दः अवदत् ।	1
	ग्रन्थपालकम् अवदत् ।	1
23.	"जित्वा पृथिवीं ददामि ।"	
	कः पाठः ? कः अवदत् ? कम् अवदत् ?	
	उत्तरम् :	
	'दाने सर्वं प्रतिष्ठितम्' इति पाठः ।	1
	कर्णः अवदत् ।	1
	ब्राह्मणम् अवदत् ।	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्

VIII. कर्णाटकभाषया, आङ्ग्लभाषया, संस्कृतभाषया वा दशवाक्यपरिमितम् उत्तरं लिखत — 3 × 3 = 9

24. कालिदासेन निरूपितां दिलीपस्य शासनपद्धतिं विवृणुत ।

उत्तरम् :

ರಾಜನಾದ ದಿಲೀಪನು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸೂರ್ಯವಂಶವು ಹಾಲಿನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಉದಯಿಸಿದಂತೆ ಬೆಳಗಿತು. ಅವನು ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು, ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು, ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೇವಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದರೂ ಅದರ ಸಹಸ್ರಪಟ್ಟು ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೂರ್ಯದೇವನು. ತಾನು ಹೀರಿದ ನೀರನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಪುನಃ ಸಹಸ್ರಪಟ್ಟು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗೆ.

ಇಂತಹ ದಿಲೀಪನು ಸಮುದ್ರ ತರಂಗದ ಕೋಟೆಯ ಪ್ರಾಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಸಾಗರಗಳನ್ನು ಮೇಖಲೆಯಾಗಿ ಧರಿಸಿದ ಬೇರೆಯಾರಿಂದಲೂ ಆಳಲಾಗದ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಒಂದು ನಗರದಂತೆ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ದಿಲೀಪನ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. 3

25. कृष्णेन अर्जुनस्य मिथ्याभिमानः कथं खण्डितः ?

उत्तरम् :

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಭೀಕರವಾದ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಅಸ್ತ್ರ ಕೌಶಲವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಕರ್ಣನ ರಥವು ಒಂದು ಯೋಜನ ದೂರ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕರ್ಣನ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ರಥವು ಕೊಂಚ ಮಾತ್ರ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನು ಬಾಣದಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಘಾತಿಸಿದಾಗ, ಕೃಷ್ಣನು 'ಭಲೇ ಕರ್ಣ ಭಲೇ' ಎಂದು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪಬಂತು. ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಧುಸೂಧನ! ಹೀಗೇಕೆ 3

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	ಮಾಡುವೆ ? ಕರ್ಣನಿಗಿಂತ ನನ್ನ ಶೌರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲವೆ ? ಎಂದಾಗ ಕೃಷ್ಣನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೌಂತೇಯ! ನೀನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ ಏಕೆಂದರೆ – ಕರ್ಣನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ರಥವನ್ನು ಯೋಜನದೂರ ಹಿಂದೆ, ಸರಿಸುವುದು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ರಥ ದೇವ ನಿರ್ಮಿತ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಹನುಮಂತನು ಮೇಲೆ. ಇದ್ದಾನೆ. ಭಗವಂತನಾದ ನಾನು ಇದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಇಂಥ ಮಹಾರಥವನ್ನು ಕರ್ಣನು ಹಿಂದೆ ಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ರಥದ ಕಥೆಯೇನು ? ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅರ್ಜುನನ ಪೊಳ್ಳು ಅಭಿಮಾನ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನ ದೂರವಾಯಿತು.	
26.	भारतस्य आदर्शनारी ''उभयभारती'' इति विषयं सङ्गृह्य लिखत । **अथवा** विक्रमवेतालयोः कथां सङ्गृह्य लिखत । **उत्तरम् :** ಹಿಂದೆ ನರ್ಮದಾ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿಷ್ಮತೀ ಎಂಬ ನಗರವಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಜನರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಡಿತನಾದ "ಮಂಡನ ಮಿಶ್ರನು" ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಉಭಯ ಭಾರತಿ. ಅವಳು ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತಳಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ಅಹಂಕಾರ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಮಂಡನ ಮಿಶ್ರರಿಗೂ ಶ್ರೀಶಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದರಿಗೂ ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂಡನ ಮಿಶ್ರರು ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ವಾದಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಮುಂದೆ ಬರದಿದ್ದಾಗ ಉಭಯ ಭಾರತಿಯೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದಳು. ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ಮಂಡನ ಮಿಶ್ರರು ಸೋತಾಗ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನೇ ವಾದಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿದಳು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸೋತಾಗ ಪೂರ್ವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮಂಡನ ಮಿಶ್ರರು ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಆಗ ಉಭಯ ಭಾರತಿಯು ತನಗೇನು ಗತಿ ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀಶಂಕರು ಅವಳನ್ನು "ನರ್ಮದಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ" ಕುಲಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಉಭಯಭಾರತಿಯು ಸಾವಿರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಹೀಗೆ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ "ಉಭಯ ಭಾರತಿಯು" ಭಾರತದ ಆದರ್ಶನಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ***ಅಥವಾ***	3

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्

ಹಿಂದೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮಧ್ವಜನೆಂಬ' ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಇಂದುಲೇಖ, ತಾರಾವಳೀ, ಮೃಗಾಂಕವತೀ ಎಂಬ ಮೂವರು ರಾಣಿಯರಿದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ರಾಜನು ರಾಣಿಯರೊಂದಿಗೆ ವಸಂತೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡಲು ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ. ಇಂದು ಲೇಖೆಯು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಮುಡಿದಿದ್ದ ಉತ್ಪಲ ಪುಷ್ಪವು ಜಾರಿ ಅವಳ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಗಾಯವಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಶೀತೋಪಚಾರಾದಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಸ್ವಸ್ಥಳಾದಳು.

ಅನಂತರ ರಾಜನು ದ್ವಿತೀಯ ರಾಣಿಯಾದ "ತಾಳಾವಳಿಯೊಡನೆ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಮೈಮೇಲೆ ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳು ಬಿದ್ದು 'ಉರಿ ಉರಿ' ಎಂದು ಕಿರುಚಿಕೊಂಡಳು. ರಾಜನು ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಏನಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿ◌ಾಗ ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮೈಸುಟ್ಟು ಬೊಬ್ಬೆಗಳಾದುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ರಾಜನು ಅವಳಿಗೆ ಶೀತೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕಮಲದ ಹೂಗಳ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ವಿರಚಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜನ ಮೂರನೇಯ ರಾಣಿಯು ನಿರ್ಜನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕುಟ್ಟುವ ಒನಕೆಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೈಮೇಲೆ ಹುಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ಕೈಬಡಿಯುತ್ತಾ, ಅಳುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಳು. ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು ಅವಳನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದರು. ರಾಜನು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಬಂದು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಶೀತೋಪಚಾರ, ವೈದ್ಯೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ; ಈ ಮೂವರು ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಕೋಮಲವತಿ ಎಂದು ಬೇತಾಳವು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿತು. ಆಗ ರಾಜಾವಿಕ್ರಮನು ಕಿರಿಯರಾಣಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಕೋಮಲಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವಳಿಗೆ 'ಮುಸಲಧ್ವನಿ'ಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಗಾಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಉಳಿದ ರಾಣಿಯರಿಗೆ ಉತ್ಪಲ–ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶವು ಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾರಣ ಇವರಿಬ್ಬರು ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾನರಲ್ಲ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ ಮರುಕ್ಷಣ ಬೇತಾಳವು ರಾಜನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥಾನ ಸೇರಿತು.

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
IX.	श्लोकं पूरयत —	1 × 4 = 4
27.	शीलं... .... निधिः ॥	
	अथवा	
	आरम्भगुर्वी .... सज्जनानाम् ॥	
	उत्तरम् :	
	शीलं शौर्यमनालस्यं	1
	पण्डित्यं मित्रसङ्ग्रहः ।	1
	अचोरहरणीयानि	1
	पञ्चैतान्यक्षयो निधिः ।।	1
	अथवा	
	आरम्भगुर्वी क्षयिणी क्रमेण	1
	लघ्वी पुरा वृद्धिमती च पश्चात् ।	1
	दिनस्य पूर्वार्धपरार्धभिन्ना	1
	छायेव मैत्री खलसज्जनानाम् ।।	1
	भागः - B **(व्याकरणविभागः)** **(अङ्काः - 16)**	
X.	समुचितम् उत्तरं लिखत —	12 × 1 = 12
28.	"हिमम्" अस्य पर्यायपदम् इदं भवति — (A) तुषारः (B) जलम् (C) शीतम् (D) धूमः ।	
	उत्तरम् : (A) तुषारः	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
29.	''गुरुस्साक्षात्'' इत्यत्र एषः सन्धिः भवति – (A) गुणसन्धिः (B) सवर्णदीर्घसन्धिः (C) जश्त्वसन्धिः (D) विसर्गसन्धिः । **उत्तरम् :** (D) विसर्गसन्धिः	1
30.	''नूतनम्'' इत्यस्य विरुद्धार्थकपदम् इदं भवति – (A) नवीनम् (B) पुरातनम् (C) अपराधः (D) पराभवम् । **उत्तरम् :** (B) पुरातनम्	1
31.	''देवः + इति'' इत्यत्र विसर्गस्य स्थाने एषः आदेशः भवति – (A) उकारादेशः (B) सकारादेशः (C) लोपादेशः (D) रेफादेशः । **उत्तरम् :** (C) लोपादेशः	1
32.	''कुरुक्षेत्र'' इत्यत्र एषा विभक्तिः भवति – (A) तृतीया विभक्तिः (B) चतुर्थी विभक्तिः (C) षष्ठी विभक्तिः (D) सप्तमी विभक्तिः । **उत्तरम् :** (D) सप्तमी विभक्तिः	1
33.	''लम्बोदरः'' इत्यत्र एषः समासः भवति – (A) अव्ययीभाव समासः (B) बहुव्रीहि समासः (C) तत्पुरुष समासः (D) द्वन्द्व समासः । **उत्तरम् :** (B) ब्रहुव्रीहि समासः	1
34.	''अस्ति'' इत्यत्र एषः लकारः भवति – (A) लोट् लकारः (B) लङ् लकारः (C) लट् लकारः (D) लृट् लकारः । **उत्तरम् :** (C) लट् लकारः	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
35.	''वृक्षस्य समीपम्'' इत्यत्र समस्तपदम् एवं भवति –	
	(A) उपवृक्षम् (B) प्रतिवृक्षम्	
	(C) वृक्षसमीपम् (D) अनुवृक्षम् ।	
	उत्तरम् : (A) उपवृक्षम्	1
36.	''तीर्थक्षेत्रम्'' इति पदम् अस्मिन् लिङ्गे भवति –	
	(A) पुँल्लिङ्गे (B) स्त्रीलिङ्गे	
	(C) नपुंसकलिङ्गे (D) त्रिलिङ्गे ।	
	उत्तरम् : (C) नपुंसकलिङ्गे	1
37.	''गृहे भोजनं खादामः'' इत्यत्र भोजनम् इति पदम् अस्मिन् कारके अस्ति –	
	(A) कर्तृकारके (B) अधिकरणकारके	
	(C) अपादानकारके (D) कर्मकारके ।	
	उत्तरम् : (D) कर्मकारके	1
38.	''अयच्छत्'' इत्यत्र एषः पुरुषः वर्तते –	
	(A) उत्तमपुरुषः (B) प्रथमपुरुषः	
	(C) मध्यमपुरुषः (D) अन्यपुरुषः ।	
	उत्तरम् : (B) प्रथमपुरुषः	1
39.	करण कारकस्य विभक्तिः एषा भवति –	
	(A) तृतीया विभक्तिः (B) द्वितीया विभक्तिः	
	(C) चतुर्थी विभक्तिः (D) प्रथमा विभक्तिः ।	
	उत्तरम् : (A) तृतीया विभक्तिः	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
XI. 40.	कृदन्तपदं चित्वा लिखत –	1 × 2 = 2
	i) अर्जुनः कर्णं दृष्ट्वा शिबिरं प्राविशत् ।	
	ii) शिवेन लोकः रक्षितः ।	
	उत्तरम् :	
	i) दृष्ट्वा	1
	ii) रक्षितः ।	1
41.	अत्र चतुर्थपदं लिखत –	1 × 2 = 2
	i) एकस्मिन् काले – एकदा :: सर्वस्मिन् काले – .... ।	
	ii) गुणः अस्य अस्तीति – गुणवान् :: रूपं अस्य अस्तीति – .... ।	
	उत्तरम् :	
	i) सर्वदा	1
	ii) रूपवान् ।	1
	भागः - C **(रचनाविभागः)** **(अङ्काः - 16)**	
XII.	लक्षणं विलिख्य अलङ्कारस्य नाम लिखत –	1 × 2 = 2
42.	''गगनं गगनाकारम्'' ।	
	उत्तरम् :	
	''गगनं गगनाकारम्''	
	लक्षणम् – ''उपमानोपमेयत्वं यदैकस्यैव वस्तुनः''	1
	अलङ्कारस्य नाम – अनन्वयालङ्कारः ।	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
XIII.	प्रस्तारं विलिख्य गणविभागं कृत्वा छन्दसः नाम लिखत —	1 × 2 = 2
43.	''सीतां विचेतुं पथि चारणानाम्'' ।	
	उत्तरम् :	
	त | त | ज | गुरु-गुरु – – U | – – U | U – U | – – सीतां वि | चेतुं प | थि चार | णानाम्	1
	छन्दसः नाम — इन्द्रवज्रा ।	
	अक्षराणि — 11	1
	गणाः — त – त – ज – गुरु – गुरु ।	
XIV.	पत्रं लिखत —	1 × 4 = 4
44.	मैसूरुनगरस्य सर्वकारीयप्रौढशालायाः प्रभा/प्रदीपः इति मत्वा स्वस्य अध्ययनप्रगतिम् उल्लिख्य मित्रं प्रति पत्रं लिखत ।	
	अथवा	
	दिनत्रयस्य विरामं सम्प्रार्थ्य मुख्योपाध्यायं प्रति पत्रं लिखत ।	
	उत्तरम् :	
	<u>अध्ययनविषये मित्रं प्रति पत्रम्</u>	
	कुशलम् श्रीः	1
	मैसूरुनगरम् ।	
	दिनाङ्कः : ०६-०३-२०१९	
	प्रियमित्र, सादरं प्रणामाः	
	अहम् अत्र कुशली/कुशलिनी । भवन्तः तत्र कुशलिनः इति भावये । मम अध्ययनम् सम्यक् प्रचलति । आगामिनि मासे वार्षिकीपरीक्षा भविष्यति । अतः सम्यक्	2

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	पठामि । भवतः अध्ययनं कथं प्रचलति ? विरामे मम गृहम् आगच्छतु । पत्रं लिखतु ।	
	धन्यवादाः	
	भवतः सखा/सखी	
	प्रदीपः/प्रभा	
	पत्रसङ्केतः	
	सकाशात्, प्रदीपः/प्रभा, सर्वकारीय प्रौढशाला, मैसूरुनगरम् । पिन् ५ ६ ० ० ० ८ — सविधे, तेजस्विनी/तेजस्, सिद्धेश्वर प्रौढशाला, धारवाडः । पन् ५ ५ ० ० ० ५	1
	अथवा	
	विरामपत्रम्	
	सकाशात्, अक्षयः/अक्षता, दशमीकक्ष्या, सर्वकारीय प्रौढशाला, मैसूरु ।	
	सविधे, मान्याः मुख्योपाध्यायाः, सर्वकारीय प्रौढशाला, मैसूरु ।	1
	मान्याः,	
	विषयः – विरामार्थं प्रार्थना	
	अहं उत्सवं द्रष्टुं, पोषकैः साकं तिरुपति क्षेत्र गमिष्यामि । अतः दिनत्रयं शालां न आगमिष्यामि । अतः भवन्तः कृपया दिनत्रयं विरामं यच्छन्तु इति प्रार्थये ।	2
	वन्दनानि	
	स्थलम् : मैसूरु — भवतः विधेयः/विधेया	
	दिनाङ्कः 04-04-2019 — छात्रः/छात्रा, अक्षय :/अक्षता ।	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
XV.	प्रबन्धम् लिखत —	1 × 4 = 4
45.	''संस्कृतभाषायाः गरिमा''	
	अथवा	
	''परिसरसंरक्षणम्'' ।	
	उत्तरम् :	
	पीठिका	1
	विषयनिरूपणम्	2
	उपसंहारः ।	1
XVI.	गद्यभागं पठित्वा प्रश्नानां उत्तरं लिखत —	4 × 1 = 4
46.	हिमवतः पुत्री पार्वती । सा शिवमेव परिणेतुम् इच्छति । सा शिवमुद्दिश्य तपः आचरति । तां परीक्षितुं शिवः ब्रह्मचारिवेषेण आगच्छति । ततः सः शिवस्य स्वरूपं निन्दति । तदा शिवनिन्दाम् असहमाना पार्वती कुपिता भवति । पार्वत्याः अचलप्रेमविदित्वा शिवः मुदितः भवति । एतां पुराणकथाम् आधृत्य ''कुमारसम्भवम्'' इति महाकाव्यं कालिदासः विरचितवान् ।	
	i) हिमवतः पुत्री का ?	
	ii) ब्रह्मचारिवेषेण कः आगच्छति ?	
	iii) काम् असहमाना पार्वती कुपिता भवति ?	
	iv) ''कुमारसम्भवम्'' इति महाकाव्यं कः विरचितवान् ?	
	उत्तरम् :	
	i) हिमवतः पुत्री पार्वती ।	1
	ii) ब्रह्मचारिवेषेण शिवः आगच्छति ।	1
	iii) शिवनिन्दाम् असहमाना पार्वती कुपिता भवति ।	1
	iv) ''कुमारसम्भवम्'' इति महाकाव्यं कालिदासः विरचितवान् ।	1